

Het oude Buitengasthuis (Pesthuis) te Amsterdam.

en van buiten, waaraan het huis, in de jaren dat het buiten dienst is gesteld, bloot stond, wellicht een voorstelling kunnen maken van den huidige, desolaten, toestand van de zalen, kamers en het verdere inwendige van het gebouw.

Minder stootende, geestige herinneringen soms zelfs in den vorm van alledwaast in deze omgeving doende opschriften op deuren en wanden hebben de heeren hier achtergelaten, die in de dagen der Inhuldigingsfeesten den fameusen Historischen Optocht vormden, en die zich voor oefenterrein en kleed- en bewaarplaatsen het gebruik van het Pesthuis hadden weten te verzekeren.

Lange reeksen van kleerenhangers, die in die dagen maliënkolders, hersenieren, zwaarden, en de hemel mag weten wat nog meer hadden te torschen, staan er op 'n bodje te wachten, — natuurlijk tevergeefs, want niemand die weet, dat in dit verlaten huis nog zaken zijn te doen.

Namen, met krijt op deuren geschreven, bewijzen, dat de firma Helmhout & Co. orde op haar zaken had, en de bokken, bij wijze van zeggen, van de schapen hield gescheiden; de soldeniersplunjes niet maar zoo ordeloos bij de wapenrokken der hoplieden opborg.

Van de verschillende bezoeken van meer langdurigen aard aan het Gasthuis, nadat het werd ontruimd, heeft de Historische Optocht zeker de minst noodlottige sporen nagelaten.

Wat bij een wandeling door het gebouw, vooral door de gedeelten waar de lijdens en lijderessen met verstoorde psyche werden verpleegd, sterk opvalt, dat is het zeldzaam verouderde systeem van krankzinnigenverzorging, waarmee de medici hier, door de omstandigheden daartoe gedwongen, genoeg hadden te nemen.

Nu maar niet meer gesproken van de hiervóór reeds kortelijk gekarakteriseerde algemeene zalen.

Maar die cellen! Donker als een graf; zonder licht van buiten; nog somberder gemaakt door het donkere bekleedsel. Hokken om 'n niet meer te genezen melancholie in op te doen.

Er is sprake van, dat een dezer cellen zal worden uitgebroken en in haar oorspronkelijken toestand in het Suasso-Museum weêr in elkaar gezet en dan ter bezichtiging zal worden gesteld. Het is te hopen, dat dit geschiedt. Tot de geschiedenis der krankzinnigenverpleging in Amsterdam zal zij dan een kostelijke bijdrage leveren.

Als pendant zou er dan de kooi kunnen worden bij geplaatst, waarin patiënten, die 's nachts van epyleptische aanvallen te lijden hadden en voor hun omgeving zodoende min of meer gevaarlijk waren, werden te slapen gelegd, — een even groote monstrositeit al als de donkere cellen.

Een afbeelding hierbij gehangen van een der moderne krankzinnigen-oorden in ons land, waarin zelfs de meest onhandelbare patiënt zich het uitzicht over het rustige landschap niet belemmerd ziet door tralies, wat door de duimdikke ruiten van groote afmeting is overbodig gemaakt, zou het „voorheen” en „thans” in dezen niet onduidelijk illustreren.

Dat het, afgescheiden nog van de eischen der hygiëne en der in de latere jaren met zoo groote schreden gevorderde algemeen-medische wetenschap en der psychiatrie, óók met het oog op de beperkte plaatsruimte ten eenemale noodzakelijk was, dat voor het oude Pesthuis een nieuwe, ruimere ziekeninrichting in de plaats kwam, bewijst het gebruik, dat van elk hoekje van het gebouw, hoe bescheiden ook, werd gemaakt.

De slaappleaats van den portier was onder een trap weggestopt. De knechts hadden 's nachts de in de cellen opgesloten, en dus uitteraard verre van rustige patiënten tot burenen. De naaisters, broodsnijsters en het verder vrouwelijk personeel van den huiselijken dienst mochten dus, vergelijkenderwijs, nog van geluk spreken, dat haar onder de balken een slaappleaats was aangewezen, — een „voorrecht,” dat zij deelden met de hoofdverpleegster der zenuwlijderessen en een deel harer patiënten. Ook de vrouwenverband- en de kinderzaal bevonden zich op deze verdieping, welke door een kunstig aangebrachte kapconstructie de moeite van het naar boven klauteren overigens ruimschoots loont bij een bezoek.